

Цибульська Ольга Юріївна

к.ю.н., доцент,

*доцент кафедри міжнародного та європейського права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

**ЗАГАЛЬНІ АСПЕКТИ МІЖНАРОДНОГО ЗАХИСТУ
ТА ОХОРОНИ ПРАВ ЛЮДИНИ В КОНТЕКСТІ ПРАВА
НА СПАДКУВАННЯ ЗА ЗАПОВІТОМ В УКРАЇНІ**

В 1997 році, а саме 17 липня, в Україні відбулася визначальна подія. Законодавчим органом нашої держави була здійснена ратифікація Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. (далі – Конвенція) [1]. Внаслідок такої волевої дії Україною було взято обов'язок гарантувати права, які закріплюються цим Міжнародним актом, та визнавати юрисдикцію Європейського суду з прав людини з питань тлумачення й застосування цієї Конвенції. Так, згідно з пунктом першим статті 6 Конвенції закріплено право кожного на справедливий і публічний судовий розгляд його справи. На рівні національного законодавства України, Конституцією (частина перша статті 9) закріплено, що Конвенція є частиною національного законодавства нашої держави [2]. Доцільним є також відзначити, що в статті 46 Конституції передбачено обов'язковість виконання Україною рішень Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ). Аналогічна норма міститься також в частині першій статті 2 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» [3]. Окрім зазначеного, в статті 17 цього Закону закріплено, що суди зобов'язані застосовувати при розгляді справ Конвенцію та практику Європейського суду як джерело права.

Зазначений підхід щодо обов'язковості практики застосування рішень ЄСПЛ на законодавчому рівні в Україні є виправданим, оскільки одним із завдань проєвропейської інтеграції будь-якої з держав, яка на теперішній час виявляє бажання членства з ЄС, є завдання подальшого будівництва і зміцнення держави як правової та соціальної. Адже основними принципами наднаціональної правової системи ЄС є верховенство закону і, безумовно, дотримання прав і свобод людини. А тому дослідження міжнародного захисту прав людини

в контексті права на спадкування за заповітом в Україні вбачається актуальним та своєчасним.

Разом із тим, доцільним є відзначити, що окремі справи, що розглядалися ЄСПЛ по справах проти України, не були пов'язані безпосередньо зі спірними питаннями спадкування, а тому в судовій практиці національні суди України та учасники процесу мають керуватися тими положеннями окремих рішень ЄСПЛ, які можна застосувати до справи, що розглядається.

Що ж стосується міжнародної правової охорони прав людини в контексті права на спадкування за заповітом в Україні, то слід відзначити, що євроінтеграційні процеси, які зараз активно відбуваються в Україні, супроводжуються приєднанням до значної кількості міжнародно-правових актів, в тому числі тих, що мають відношення до спадкування, серед яких необхідно зазначити Конвенцію про колізії законів, які стосуються форми заповітів від 05.10.1961 р. [4]. Наша держава приєдналась до цієї Конвенції 17.12.2009 р., а набрання нею чинності відбулося 14.05.2011 р.

В цій Конвенції регулюються колізійні питання, зокрема, щодо форми і порядку складання заповітів. Так, визначальні засади щодо складання заповіту визначаються статтею 1 Конвенції, відповідно до якої дійсність форми заповіту визначається внутрішнім законодавством залежно від: місця його складання; громадянства заповідача; постійного місця проживання заповідача на момент складання заповіту чи смерті; звичайного місця проживання заповідача на момент складання заповіту чи смерті; або залежно від місцезнаходження нерухомості.

Цікавими є положення, відображені в статтях 8 та 9 Конвенції. Так, її норми застосовується в тих випадках, коли заповідач помирає після набрання нею чинності. А кожна договірна держава має право залишити за собою право визначати місце постійного проживання особи, що склала заповіт, згідно з *lex fori* (законом суду). Окремі положення Конвенції про колізії законів, які стосуються форми заповітів від 05.10.1961 р. потребують більш детального дослідження, що є можливим здійснити в межах інших наукових праць.

Таким чином, в Україні станом на сьогодні діють норми, що дозволяють стверджувати про функціонування реальних механізмів міжнародного захисту та охорони прав людини в контексті права на спадкування за заповітом.

Джерела:

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : Конвенція, Міжнародний документ від 04 листопада 1950 р. № 995_004 // Офіційний вісник України. 1998. – № 13 / № 32 від 23.08.2006 р./ – Стор. 270.
2. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
3. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006 р. № 3477-IV // Урядовий кур'єр. 2006. № 60.
4. Конвенція про колізії законів, які стосуються форми заповітів : Конвенція, Міжнародний документ від 05 жовтня 1961 р. № 995_424 // Офіційний вісник України. 2011. № 37 / № 101, 2009, ст. 3501. С. 416.